

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-07-17, iš Miuncheno - į Berlyną

Ir vėl visa savaitė, kaip nuo Tavęs nieko nėra.

Ir vėl visa savaitė, kaip nuo Tavęs nieko nėra. Liūdnos, liūdnos ilgos dienos.

Ir kaip kvaila – juk aš gal tik kokia savaitė vėliau už tave važiuosiu į Lietuvą, o tuo tarpu – taip toli vienas nuo kito būsim. O aš visai suvargau ir išsiblaščiau – to, ką aš dar būtinai norėjau padaryti prieš atostogas[,] vis viena jau nebepadarysiu – nebėra jiegų – turiu ramus pabūti, atsilsėti, saulėj pagyventi. Bet iš Miuncheno anksčiau 3–4 rugp. išvažiuot nieku būdu negaliu. Viena – nebaigta ta kvaila istorija [1], dar nesugrąžino laiškų, kuriuos gal tik už savaitės – 10 dienų [-] sugrąžins, o antra – man leidimas gyventi Miunchene sekamą semestrą bus paruoštas ne anksčiau 3–4 rugp.[,] galima gal būtų išvažiuoti ir be to leidimo – bet prisidėtų labai daug rūpesnio, o tą durną bylą nelikvidavus turbūt išvažiuot vis tiktai negalima. Aš manau, kad laiškus išsiuntė versti į Berlyną, nes čia vargu kas lietuviškai moka, tokio šnipo turbūt neturi. Vien tik dėl to jau man reikėtų pasilikti. Todel aš noriu būtinai atsikviesti Kiršą [2], kad su juo eiti į kalnus ir kokią savaitę dar pagyventi kalnuose laisvu, saulėtu, laukiniu gyvenimu.

Ar taip, ar taip jau vienas galas!

O antra, Vandukai, man šiek tiek baisu skubėti į Berlyną, kad tave dar ten rasti.

Paskutinės dienos Berlyne, juk tai bus toks trukšmas, toks mišinys, tokia netvarka, toks bėgiojimas! Būsim nuvargę, būsim išsiblaškę, būsim neramūs! Būsim taip arti – ir vienas kito neturėsime! O kas, jei dar važiuojant pasipainios kokia dar kompanija! Aš baisiai, baisiai bijau, kad nebūtų kartais toks tolimas, tolimas ūpas, kaip buvo, kai aš Velykoms į Tave nuvažiauvau [3]. Taip pasiilgau būti prie tavęs, turėti Tave ir neturėti!

O kai tu parvažiuosi į Lietuvą, pabūsi kokią savaitę, atsilsėsi ir kai aš nusileisiu iš kalnų, iš saulės, iš sniego, iš gėlių šalies ir ateisiu į tave – o tuomet ir Lietuvoj bus saulė, bus daug daug saulės – tuomet mūsų gyvenimas bus vėlei pasaka – skaisti, saulėta, kaitri. Tuomet ir mintys bus kitokios, ir akys kitaip liepsnos, ir širdis kitaip virpės... Todel aš pirma ir nesiskubinau čionai mano šiokiadienius reikalus likviduoti, kad suspėtau su Tavimi važiuoti, nors man baisiai norėtus – kartais užaina toks ilgesys, sugniaužia gyslas, sulenkia kūną ir kažkoks chaosas tiktai vyniojas aplinkui – tuomet viskas baigta, tuomet ar jau nežinau, kaip aš begyvenu. Niekuomet manęs dar taip neslėgė miestas, žmonių minios, beprasmis užėsėsys, kad kartais Lietuvos tylūs sodai, lygios pievos, apleisti glūdumoj miškai, samanotos bakūžės[,] tokia pasaka atrodo, kad aš nebetikiu, ar aš kada tai mačiau, ar aš kada tuo gyvenau, ar man tai sapnavos, ar aš kokioj burtų šaly gimiau. Jei šią vasarą aš negalėtau parvažiuoti į Lietuvą – kitos jau nesulaukčiau... Seniau man taip niekuomet nebūdavo. Nežinau[,] ar tai gerai, ar blogai, bet taip yra.

Šiandie pirmadienis – tavo paskutinis laiškas buvo lygiai prieš devynias dienas, o šiandie laiškanešys vėlei jau praėjo mane aplenkdamas. Vandukai, ar tu negirdi, kaip aš šaukiuosiu Tavęs!

Ir šias paskutines dienas taip buvau susijaudinęs[,] taip ižeistas ir toks apleistas – ką aš duotau, kad nors vieną gerą žodelį iš Tavęs rytoj sulauktau! Kaip tas laikas pamažėli slenka! Skubu, blaškausiu, pats nežinau kur, nors man nėra kur skubėti, nors man vis viena[,] kur raudoti!

Vandukai, aš taip tavęs pasiilgau ir taip laukiu, kad mes vėlei būsim kartu, kada visą ilgesį mano prie tavo krūtinės džiaugsmo ašaroms išverksiu!

Ir man taip noris, kad ta diena būtų giedri ir kad dūšioj jokio debesėlio nebūtų, kad mes būtume abu viename alsavime, viename širdies virpėjime kaip dievai, kurie gyvena su saule... Oberaudorfas, Tiuringija [4]... O kas, jei mes nueisim į mares, turėsime mares ir saulę, girdėsime, kaip bangos nenuilstamą amžiną pasaką šlama, o mes būsim kartu ir juoksimės kaip dievai, kurie bangose su saule gyvena. Vandukai[,] mylimas mylimas mano!

Tik tu neapleisk manęs, tik tu atsiliepk, kai aš pasiilgęs verkdamas šaukiu!

Baliukas

KOMENTARAI

- [1] Balys Sruoga, anksčiau gyvenęs Seglo pensione, kur buvo įsikūrę spekuliantai, su kuriais jis, nieko neįtardamas, draugiškai bendravo, apkaltintas nelegalia prekyba: „Bavarų policija apkaltino mane, kad aš pardavinėjau briliantus ir padarė pas mane kratą. Žinoma, nieko nerado, tiktai paėmė laiškus. Norėjo paimti ir Tavo rašytus, bet aš visomis pajiegomis užprotestavau, tai juos surišė, apipečėtijo ir paliko man ta sąlyga, jeigu anuose laiškuose ras ką apie šmugelį intariamo, tai tuomet skaitys ir tavo laiškus. Bet anuose laiškuose nieko tokio visai nėra ir juos man sugražins. O kas tai padarė – pasirodo, ką [Albinas] Rimka sakė apie pension Segl, – šventa teisybė. Pasirodo, ten visi bjauriausi spekuliantai, ir beveik nuo to laiko ir mane policija seka – klauso, ką telefonu kalbu, kur einu, ir t. t. [...] O iš to išvada aiški, kad aš anksčiau 5-6 rugpjūčio iš Miuncheno išvažiuočiau negalėsiu – kol bus istorija likviduota, o paskui dar manau policijoj paskandalyti“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-07-13, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 475, l. 1r-v).
- [2] Balys Sruoga, išvargintas spekuliacijos skandalo Seglo pensione, vasaros semestro pabaigoje svajojo į Miuncheną pasikviesti bičiulį Faustą Kiršą, studijavusį Berlyne, kad kartu, prieš grįždami atostogų į Lietuvą, galėtų išvykti į kalnus. Faustas Kirša į Miuncheną atvyko 1922-08-01, tačiau Balys Sruoga tuomet buvo peršalęs, sirgo bronchitu, todėl į kalnus bičiuliai leidosi dar po kelių dienų, pakeliui ir kalnuose patyrė nemažai nuotykių. Balys Sruoga su Faustu Kirša kelionės metu kopė į šiuos kalnus Bavarijos Alpėse: Kreuzeck (1 651 m.), Pürschling (1 566 m.), Alpspitze (2 628 m.), Watzmann (2 713 m.). Kelionės išpūdį Balys Sruoga apibendrino taip: „Tiek žiaurių, pašėlusių išpūdžių aš nesu nuo Kaukazo laikų pergyvenęs!“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Bavarijos – į Berlyną, 1922-08-06, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 659, l. 3r). Balys Sruoga su Faustu Kirša iš Bavarijos Alpių grįžo 1922-08-11.
- [3] „Kartą Balys buvo aplankęs mane Berlyne, bet vis aplink buvo žmonių, negalėjome vieni pabūti – buvo labai liūdna...“ (Vandos Sruogienės pastaba, in: *BLKMČ BS*, l. 22, *KC PENN*, l. 11, žr. Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-05-19, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 468, l. 1r).
- [4] Per 1921 m. Kalėdas Balys Sruoga ir Vanda Daugirdaitė buvo nuvykę į Oberaudorfo slėnį: „Praleidom gražiausias gyvenimo valandas ir ten galutinai nutarėm, kad gyvenime daugiau nesiskirsim. Tai buvo mūsų slaptos vedybos“ (Vandos Sruogienės pastaba, in: *BLKMČ BS*, *KC PENN*, l. 39, žr. Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1921-11-25, in: *MLLM GEK* 3961/20, *MLLM ER1* 1794, l. 1v). 1922 m. per Sekmines Balys Sruoga ir Vanda Daugirdaitė tris dienas praleido Tiuringijoje, Harco kalnuose: „Buvo puikus pavasaris, pievos žydėjo, kalnai buvo dar padengti sniegu. Ėjom pėsti daug kilometrų, kėlėmės gan aukštai – praleidom nepamirštas dienas...“ (Vandos Sruogienės pastaba, in: *BLKMČ BS*, l. 32, *KC PENN*, l. 29, žr. Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-05-30, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 471, l. 1r-v). Balys Sruoga, prisiminęs išvyką į Tiuringiją, vėliau rašė: „Ar tau neilgu, Vandukai? / Ar tos trys tiktai dienos, kartu pergyventos, širdy nieko nepaliko? Vandukai! / Ar tylų vakarą Tavo siela nieko negirdi? / Pasiklausyk, užsimiršk – atsimink mėlyną mėlyną toli – / Bal.“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-06-09 ar 10, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 659_9, l. 1v).